

Cykl lekcji na podstawie lektury

Charlie i fabryka czekolady R. Dahl

Cykl przeznaczony jest do realizacji w klasach 4-5.

Oprac. Katarzyna Bartoń

Łączy czytanie, pisanie z rysowaniem, tworzeniem własnych przekazów (np. plakatów, folderów, prezentacji itp.). Przy opracowywaniu materiałów skorzystałam z publikacji:

Dahl Roald, *Charlie i fabryka czekolady*, Wydawnictwo Zysk i Spółka, Wyd.1, Poznań 2004.

1. Temat: Charlie i fabryka czekolady – określamy świat przedstawiony książki R. Dahla.

Cele:

- ✓ badać tematykę różnych gatunków literackich – baśń i powieść fantastyczna;
- ✓ wskazywać elementy świata przedstawionego;
- ✓ wyszukiwać informacje w tekście.

Umiejętności – uczeń:

- ✓ odczytuje tekst jako całość;
- ✓ wyodrębnia typowe wątki i motywy;
- ✓ dostrzega synkretyczność gatunku;
- ✓ czyta ze zrozumieniem.

Działania:

- 1 Uczniowie określają składniki opowieści – tematy i problemy. Na **tablicy interaktywnej** wpisują je w koła w zależności od zachodzenia na siebie lub osobnego funkcjonowania w opowieści. Można dorysować koła w zależności od tego, ile uczniowie wskażą tematów, motywów, problemów. Załącznik - schemat kół.
- 2 Określamy z uczniami na podstawie zebranego materiału, które tematy, wątki i motywy są główne, a które poboczne.
- 3 Określamy następnie elementy świata przedstawionego – wyszukiwanie przez uczniów elementów w tekście.

4 Porównanie tekstu pod względem posiadania cech baśni i cech powieści fantastycznej (można dokonać zapisu w tabeli).

- Realizując ten temat można posłużyć się także kartą gatunku literackiego – załącznik – uzupełniamy wspólnie na **tablicy interaktywnej**.
- Realizacja tego tematu powinna odbywać się po analizie baśni, tak by uczniowie mieli ogólne pojęcie o tym gatunku literackim.
- Jeżeli wcześniej nie został wprowadzony termin świata przedstawionego i powieści należy pojęcie te wprowadzić i szczegółowo omówić.

2. **Temat:** Charakteryzujemy głównego bohatera opowieści *Charlie i fabryka czekolady*.

Cele:

- ✓ wyszukiwać informacje w tekście;
- ✓ czytać ze zrozumieniem;
- ✓ opisywać wygląd bohatera;
- ✓ wskazywać i nazywać cechy charakteru na podstawie zachowania postaci;
- ✓ wnioskować;
- ✓ posługiwać się przymiotnikami;
- ✓ redagować tekst o bohaterze.

Umiejętności - uczeń:

- ✓ wyszukuje informacje o bohaterze;
- ✓ oddziela elementy opisu wyglądu od elementów charakteryzujących;
- ✓ na podstawie fragmentów tekstu o postępowaniu postaci literackiej wnioskuje o jej charakterze;
- ✓ posługuje się przymiotnikami w opisie;
- ✓ redaguje własny tekst o bohaterze.

Działania:

1 Uczniowie wyszukują w domu wszystkie fragmenty, zawierające informacje o Charliem.

2 Odczytywanie głośne fragmentów związanych z wyglądem bohatera. Zapisanie ich w formie notatki punktowej na **tablicy interaktywnej** – chodzi tu o uzyskanie skrótowego zapisu i uporządkowanie informacji.

3 Analiza fragmentów związanych z charakterem i postępowaniem Charliego – uzupełnienie schematu kół na **tablicy interaktywnej** - załącznik.

4 Praca uczniów nad redakcją opisu połączonego z elementami charakterystyki bohatera.

*Można posłużyć się przy realizacji tego tematu także profilem postaci – załącznik. Po uzupełnieniu profilu można zastanowić się z uczniami nad tym, jak zmiany poszczególnych cech wpłynęłyby na fabułę.

* Profil postaci może posłużyć także do realizacji tematu: **Bohaterowie dziecięcy w opowieści Charlie i fabryka czekolady.** Pracujemy wtedy nad scharakteryzowaniem Augustusa Gloopa, Mike’a Teavee, Verucy Salt, Violety Beauregarde (może to być prac w grupach). Jednocześnie należy wykazać, że dzieci te są postaciami kontrastowymi w porównaniu do Charliego, dlatego także i jego postać należało by tu uwzględnić. Można więc dokonać podziału na bohaterów pozytywnych i negatywnych oraz stwierdzić, że tylko Charlie za swoje dobre postępowanie zdobywa prawdziwą nagrodę od pana Wonki (baśniowy motyw nagradzania bohatera pozytywnego i ukarania bohaterów negatywnych).

* Istotne jest by uczniowie jak najbardziej precyzyjnie nazywali cechy charakteru bohaterów, dlatego można wykorzystać *Słownik języka polskiego*, by w razie trudności ze zdefiniowaniem danej cechy wyjaśnić wszelkie niejasności.

3. **Temat: W świecie słodczy pana Willyego Wonki – redagujemy przepisy kulinarne.**

Cele:

- ✓ ćwiczyć umiejętność redagowania tekstów użytkowych;
- ✓ posługiwać się bezokolicznikami i trybem rozkazującym czasownika.

Umiejętności – uczeń:

- ✓ redaguje przepis kulinarny zgodnie z zasadami;
- ✓ stosuje poprawnie bezokoliczniki i tryb rozkazujący;
- ✓ zwraca uwagę na poprawność zapisu.

Działania:

1. Powtarzamy zasady redagowania przepisu kulinarnego.
2. Wyszukiwanie nazw słodczy produkowanych w fabryce pana Wonki – zapisanie ich na **tablicy interaktywnej**.

3. Wypisywanie ewentualnych składników potrzebnych do przygotowania poszczególnych słodczy. Jeśli jest taka konieczność można wspólnie ustalić , jakie czasowniki użyć w przepisach.
4. Uczniowie wybierają jedną z nazw i redagują przepis kulinarny.
5. Odczytanie tekstów i ewentualna korekta.

* Temat ten możliwy jest do realizacji wtedy, gdy wprowadzony został już przepis kulinarny i zasady redagowania. W przeciwnym razie zajęcia zaczynamy od podania informacji wstępnych na temat tejże formy użytkowej i dopiero później realizujemy dalszą pracę nad lekturą - punkty 2-5.

4. **Temat: Jak naprawdę wygląda fabryka pana Willyego Wonki?**

Cele:

- ✓ czytać ze zrozumieniem;
- ✓ wyszukiwać informacje na temat przestrzeni w fabryce;
- ✓ porządkować zebrane informacje;
- ✓ dokonywać przekładu intersemiotycznego.

Umiejętności - uczeń:

- ✓ wyszukuje informacje w tekście, porządkuje je;
- ✓ czyta ze zrozumieniem;
- ✓ przekłada informacje słowne na obrazkowe.

Działania:

1. Uczniowie wyszukują i zaznaczają fragmenty dotyczące wyglądu fabryki pana Wonki.
2. Odczytywanie poszczególnych fragmentów ich analiza oraz porządkowanie, w którym miejscu fabryki dany punkt się znajduje . Notowanie kolejnych miejsc na **tablicy interaktywnej** i zredagowanie krótkiego opisu.
3. W grupach 3-osobowych uczniowie pracują nad wykonaniem pracy plastycznej – jak wygląda fabryka słodczy pana Wonki.
4. Prezentacja pracy i omówienie przez grupę.
5. Porównanie zgodności prac plastycznych z opisami zawartymi w lekturze.
6. Obejrzenia fragmentu ekranizacji książki dla porównania efektów pracy z wyobraźnią filmowców.

*W klasach 4-5 doskonale sprawdza się łączenie czytania z rozumieniem z dokonywaniem przekładu intersemiotycznego. Dzieci po dogłębnej analizie tekstu wykonują piękne prace plastyczne, które mogą stanowić ilustracje do lektury. Istotne jest by nauczyciel nadzorował dokładność odwzorowywania na pracach plastycznych informacji zwartych w tekście.

5. Temat: Willy Wonka – kto to taki? – ćwiczenia w czytaniu ze zrozumieniem.

Cele:

- ✓ czytać ze zrozumieniem opis postaci;
- ✓ porządkować informacje;
- ✓ korzystać z różnych źródeł informacji;
- ✓ wskazywać synonimy – bogacić leksykę.

Umiejętności – uczeń:

- ✓ czyta ze zrozumieniem tekst;
- ✓ wskazuje elementy typowe dla opisu postaci;
- ✓ korzysta ze słownika synonimów;
- ✓ bogaci słownictwo.

Działania:

1. Uczniowie otrzymują do przeczytania fragment:

„ W otwartych wierzejach fabryki stał pan Willy Wonka we własnej osobie.

Cóż za niezwykły, chociaż niepokaźny człowiek!

Na głowie miał czarny cylinder.

Odziany był we frak z pięknego, śliwkowego aksamitu.

Spodnie były koloru przydymionej zieleni, a rękawiczki – perłowszare.

Nosił małą, starannie przystrzyżoną hiszpańską bródkę, ale prawdziwie zdumiewające miał oczy: czarne i roziskrzone. Cała twarz promieniała radością i rozbawieniem. I sprytem.

Był dziarski i pełen wigoru. Szybkimi, drobnymi ruchami przekrzywił głowę na wszystkie strony i można było mieć pewność, że nic nie umknie spojrzeniu jego bystrych oczu. Jego szybkie ruchy przypominały starą, mądrą wiewiórkę z parku.

Nagle zadreptał tanecznie w śniegu, rozpostarł ramiona uśmiechając się do pięciorga stojących przed brama dzieci, zawołał (...).

Głos miał wysoki i śpiewny.”

- Uczniowie czytają tekst jeden raz głośno, jeden raz cicho.
- Po przeczytaniu opracowujemy wspólnie notatkę w formie tabeli na **tablicy interaktywnej**:

Części ciała, elementy ubioru, zachowania	Jakie to jest? (przymiotniki lub inna forma określająca element)	Jeśli to możliwe określamy, co to oznacza.	Własnymi słowami powiedziałbym... (tu stosujemy synonimy – początkowo próbujemy wymyślić później uzupełniamy słownictwo synonimami ze słownika)
np. frak	piękny, śliwkowy, z aksamitu	spodnie i marynarka, ładny, elegancki strój, koloru fioletowego	

- Pracę można zakończyć rysowaniem pana Wonki na podstawie opisu lub zredagowaniem opisu innej postaci na podstawie ram powstałych z czytanego tekstu i pozbawionego niektórych elementów opisu.

W otwartych wierzach stał pan we własnej osobie.

Cóż za, chociaż człowiek!

Na głowie miał..... cylinder.

Odziany był we

Spodnie były koloru, a rękawiczki –

Nosił, bródkę, ale

..... miał oczy:..... Cała twarz

..... I

Był ruchami przekrzywiał głowę na wszystkie strony i można było mieć pewność, że

.....
Jego szybkie ruchy przypominały,.....

Nagle zadreptał w śniegu, rozpostarł ramiona uśmiechając się do pięciorga stojących przed brama dzieci, zawołał (...).

Głos miał

5. Temat: Jak mogę wpłynąć na losy bohaterów..., czyli piszemy opowiadanie twórcze.

*Lekcja ta nadaje się do przeprowadzenia jako forma projektowania lektury. Uczniowie, pracując na wyrwanym z całości lektury fragmencie, rozbudzają w sobie ciekawość do poznania całości, a jednocześnie ćwiczą wprowadzone wcześniej umiejętności, jak czytanie ze zrozumieniem lub redagowanie opowiadania. Jednocześnie tak zaprojektowane zajęcia rozwijają twórcze myślenie uczniów. Praca w ten sposób jest możliwa jedynie wtedy, gdy uczniowie nie znają tekstu lektury, a my wybierzemy do pracy możliwie jak najciekawszy fragment. Nie zdradzamy tytułu książki, z której zaczerpnęliśmy fragmentu. Nie ujawniamy również, czy jest to początek, środek, czy koniec opowieści. Takie zajęcia można zrealizować również w klasie 6.

Cele:

- ✓ rozwijać twórcze myślenie;
- ✓ czytać ze zrozumieniem;
- ✓ ćwiczyć umiejętność redagowania opowiadania twórczego.

Umiejętności – uczeń:

- ✓ prezentuje własne pomysły umożliwiające rozwinięcie opowieści;
- ✓ ćwiczy umiejętność redagowania opowiadania;
- ✓ pracuje samodzielnie i w grupie;
- ✓ twórczo realizuje zdanie.

Działania:

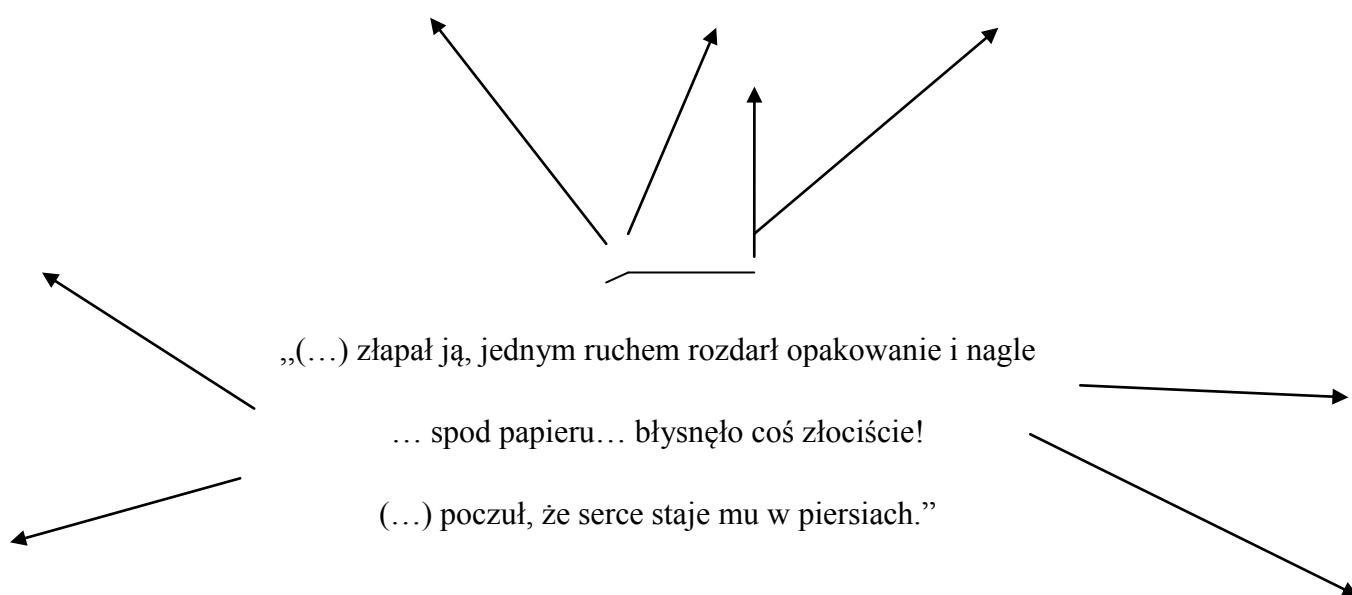
1 Uczniowie dostają do przeczytania fragment:

„(...) złapał ją, jednym ruchem rozdarł opakowanie i nagle... spod papieru... błysnęło coś złociście! (...) poczuł, że serce staje mu w piersiach.”

2 Po przeczytaniu uczniowie niech postawią pytania, jakie nasuwają się im po przeczytaniu fragmentu. Np. Co otwierał bohater? Kim jest postać? Dlaczego serce staje mu w piersiach? Co zobaczył?

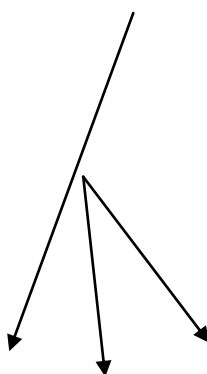
3 Po dokonaniu indywidualnej analizy kontekstu dzielimy uczniów na grupy 3-osobowe. Zadanie polega na naskicowaniu dalszego prawdopodobnego rozwoju akcji. Można też to ćwiczenie wykonać całą klasą na **tablicy interaktywnej**.

rekonstruujemy zaczątek opowiadania - co stało się na początku?

poszerzamy kontekst

(kto jeszcze uczestniczy w wydarzeniach,
gdzie dzieje się akcja,...)

idziemy do końca opowiadania – jak się kończy opowieść?

4 Można na etapie projektowania opowieści zakończyć działania. Jednak lepiej jest, gdy pozwolimy uczniom po grupowym ustaleniu elementów opowieści, by indywidualnie już zredagowali opowiadanie, wykorzystując wspólnie wypracowane propozycje.

5 Prace muszą być przez nauczyciela sprawdzone i poddane korekcie przez uczniów.

Załącznik

Profil postaci

Cechy główne:

- ✓ np. grzeczność
- ✓ ...
- ✓ ...
- ✓ ...
- ✓ ...
- ✓ ...
- ✓ ...

Inne cechy:...

Inne informacje związane z zachowaniem bohatera (np. imię, nazwisko, przydomek/ zdrobnienie. wiek, ulubione powiedzonko, upodobania):...

Opis fizyczny:

Uwagi dodatkowe:

Załącznik

KARTA GATUNKU LITERACKIEGO

Gatunek:

Tematy:

Motywy:

Postacie:

Rekwizyty:

Zdarzenia:

Załącznik

Schemat kół.

